

Fragment uit Stijn Moekaers, *De verhalen van de Merode*, Clavis, 2019. Dit fragment mag uitsluitend gebruikt worden voor educatieve doeleinden en mag niet verder worden verspreid.

DE GROTE NETE

Boris zit aan de rand van de Grote Nete. Hij gooit zijn hengel uit.

‘Ik hoop dat we iets vangen, Floere. Ik heb echt wel honger,’ mompelt hij tegen zijn marter.

Het kleine diertje balanceert behendig over de lange stok, kijkt naar beneden in het stromende water en rent snel weer terug.

‘Wees voorzichtig, dat je niet in het water valt,’ zegt Boris. ‘Kan je wel zwemmen? De stroming is echt wel sterk vandaag. Het heeft veel geregend vannacht.’

Aan de overkant van het water zit Mie. Als ze Boris ziet zwaait ze vrolijk. ‘Ben je ze aan het vangen?’ roept ze.

Boris lacht. ‘Bijna!’ roept hij terug.

De kleine marter gaat op de arm van de oude man zitten.

‘Wil je weten waar de Grote Nete vandaan komt?’ lacht hij. ‘Luister.’

Ergens tussen Herselt en Westerlo, wandelt een oud vrouwtje met een grote mand op haar rug. Het wordt stilaan donker boven de velden.

‘Wat is die mand zwaar,’ zucht ze, ‘en ik moet nog een eind tot bij de stad. Ik moet dringend een plek vinden waar ik de nacht kan doorbrengen.’

In de verte ziet ze een klein lichtje bij een grote boerderij. Daar is hopelijk wel een plekje in de stal, denkt ze, toch voor een oud vrouwtje zoals ik.

Als ze het erf van de Kaaibeekhoeve op wandelt, begint de zwarte hond aan de ketting luid te blaffen. Maar het oude vrouwtje is niet bang. Ze gaat tot bij de hond, steekt haar wijsvinger naar hem uit en prevelt enkele woorden. Onmiddellijk gaat de hond liggen met zijn kop op zijn voorpoten en likt met zijn roze tong over zijn snuit.

‘Goed zo, kleine Wodan,’ knikt ze. ‘Wil je nu een stukje worst van mij?’

‘Hela, wat doe jij daar?’ Bij de deur staat een man met zijn beide handen in zijn zij.

‘Je hond heeft honger,’ antwoordt de vrouw, ‘ik geef hem een stukje worst.’

‘Jij moet helemaal niets aan mijn hond geven,’ broemt de boer van de grote boerderij. ‘Ik bepaal hier op de Kaaibeekhoeve zelf wel wie er wanneer eet. Maak dat je wegkomt.’

Het oude vrouwtje gaat nu in het licht van de lantaarn staan. ‘Heb medelijden, beste boer,’ probeert ze. ‘Ik ben onderweg naar de stad. Mijn mand is zo zwaar en ik ben zo moe. Heb je een slaapplekje voor een oud vrouwtje?’

De boer kijkt de vrouw nors aan. Ze ziet er inderdaad moe uit. Om haar hoofd heeft ze een grauwe doek. Op haar versleten voorschoot zitten grote vlekken. Aan haar voeten draagt ze houten klompen en de mand op haar rug hangt scheef.

‘Alsjeblieft,’ smeekt het vrouwtje. ‘Heb medelijden met mij.’

‘Geen sprake van,’ zegt de boer nors. ‘Ik wil geen vreemdelingen op mijn erf. Verdwij, oude heks.’

Langzaam komt de oude vrouw overeind. Ze kijkt de boer recht in zijn ogen. Dan steekt ze haar wijsvinger uit en prevelt zachtjes enkele woorden. Met haar vinger maakt ze enkele cirkels in de lucht. Het vlammetje in de petroleumlamp wordt groter en kleiner, weer groter en weer kleiner.

‘Wat is dat opeens?’ De boer kijkt verbaasd naar zijn lamp. Hij tikt tegen het beschermglas en schudt even om te horen of er nog petroleum in zijn lamp zit.

‘Jij bent écht een heks,’ gromt de boer en hij steekt de lamp omhoog. ‘Verdw...’ Verbaasd kijkt de boer om zich heen. Waar is dat vrouwtje naartoe? Zomaar verdwenen? Opgelost in de nacht? De boer begrijpt er niets van.

‘Mij best,’ broemt hij, ‘geen vreemd gespuis op mijn boerderij.’

Dan ziet hij de hond aan de ketting liggen.

‘En wat ben jij voor een domme waakhond,’ gromt hij. ‘Ik moet hier alles zelf doen.’

Met een klap slaat hij de deur achter zich dicht.

De maan staat al hoog als het oude vrouwtje bij een klein hutje komt. Zachtjes klopt ze op de deur.

‘Wie is daar?’ vraagt een vermoeide stem.

‘Ik ben op weg naar de stad. Maar ik heb geen slaappleats voor vannacht,’ zegt de oude vrouw.

Krakend gaat het lage deurtje van de hut op een kiertje. Twee ogen kijken naar het oude vrouwtje. Dan gaat de deur langzaam open.

‘Kom maar binnen,’ zegt de vrouw. ‘Het is al koud buiten. Aan het haardvuur is er altijd plaats voor twee.’

‘Dank je wel, lieve dame,’ zegt het oude vrouwtje. ‘Dat is erg vriendelijk.’

Dan stapt ze een kleine kamer binnen. Aan de ene kant staat een houten kist. In het midden van de kamer staat een kleine tafel met twee stoelen. Aan de andere kant, naast het haardvuur ligt een oude zak op de grond. Boven het kleine haardvuur pruttelt een zwarte ketel. Het licht van de vlammen verlicht het armzalige vertrek.

‘Ik ben Marie,’ zegt de bewoonster. ‘Ik ben arm en kan je niet veel aanbieden. Er zit warme soep in de ketel. Wil je een kom?’

Het oude vrouwtje knikt en gaat aan de tafel zitten.

‘Dat is heel vriendelijk van je.’

Met de dampende kom soep voor haar op tafel, kijkt het vrouwtje de kamer rond. ‘Is dat je spinnewiel?’ vraagt ze en wijst naar de hoek van de kamer.

Marie knikt. ‘Ik spin het wol van de schapen van de rijke boer. Maar hij is heel erg gierig. Ik krijg er maar een beetje geld voor. Gelukkig brengen andere boeren mij ook af en toe een beetje spinwerk. Zo kan ik net rondkomen.’

De oude vrouw knikt en eet langzaam haar soepkom leeg.

‘Je zal wel moe zijn van het stappen met zo’n zware mand, niet?’ vraagt Marie. ‘Je mag vannacht in mijn bed slapen. Het is wel maar een zak vol gekapt stro, maar het ligt best zacht.’

‘Dank je wel, lieve Marie,’ zegt de vrouw. ‘Maar waar ga jij dan slapen?’

Marie haalt haar schouders op. ‘O, ik vind wel een plekje. Maak je maar niet ongerust. Slaapwel, ik zie je morgenochtend.’

‘Slaapwel, Marie.’

De volgende ochtend staat er een stuk brood met een gebakken eitje op tafel.

‘Wat ruikt dat heerlijk,’ zegt de oude vrouw.

‘Ontbijt,’ knikt Marie. ‘Je moet nog een heel eind tot je bij de stad bent. Dan moet je zeker goed eten. Heb je goed geslapen?’

‘Als een roos,’ lacht het oude vrouwtje. ‘Ik wil je graag belonen.’

‘O, maar dat hoeft helemaal niet, hoor,’ antwoordt Marie. ‘Ik ben blij dat ik je heb kunnen helpen.’

Het oude vrouwtje knikt. ‘Dat weet ik wel, maar ik wil je toch graag iets geven.’ Ze kijkt naar het spinnewiel.

‘Wat je zo meteen als eerste gaat doen, zal je de hele dag kunnen doen. Je zal niet moe worden, je zal rijkelijk beloond worden.’

Marie kijkt naar het spinnewiel. ‘Dan wil ik graag beginnen met spinnen. Dat is mijn werk voor vandaag. De boer van de Kaaibeekhoeve wil dat zijn wol perfect gesponnen is.’

‘Zo zal het zijn,’ zegt het oude vrouwtje en ze draait met haar vinger een paar cirkels in de lucht.

Marie gaat achter het spinnewiel zitten. Ze legt de zak met wol naast zich en trekt een dunne draad. Die maakt ze aan het spinnewiel vast. Dan draait ze aan de houten hendel.

‘Dit moet ik vandaag klaar hebben,’ zegt ze als ze opkijkt van haar werk.

Hé, waar is het oude vrouwtje gebleven? Er staat niemand meer in de kamer. Ze heeft de deur niet horen opengaan? Wat vreemd. Marie kijkt vlug naar het raam. Nee, niemand te zien.

Ik was ook zo druk bezig met het spinnen, denkt ze als ze de wol op haar schoot legt. Onmiddellijk begint het wiel te draaien. Met een enorme snelheid en zonder moe te worden spint Marie de hele dag. Ze spint het wol tot het mooiste garen dat ze ooit heeft gesponnen.

De volgende ochtend staat Marie op het erf van de Kaaibeekhoeve. Ze is zo trots op haar bollen garen.

‘Kijk eens,’ zegt ze tegen de hond. ‘Dit garen heb ik gisteren gesponnen. Vind je het niet prachtig?’

De hond houdt zijn kop scheef en blaft één keer.

Onmiddellijk gaat de deur met een ruk open.

Verschrikt springt Marie achteruit. ‘Sorry, mijn heer, dat ik u stoer. Ik liet de hond mijn bollen garen zien.’

‘Jouw bollen garen?’ zegt de boer nors. ‘Mijn garen, bedoel je.’

Marie knikt. ‘Natuurlijk, mijn heer, uw wol en uw garen.’

De boer steekt zijn hand uit. ‘Laat eens zien.’

Marie legt een grote bol garen in zijn hand. De boer inspecteert de bol van dichtbij.

‘Hm,’ bromt hij, ‘niet slecht.’ Dan ziet hij alle andere bollen in de mand van Marie.

Verbaasd wijst hij naar de mand. ‘Heb jij dat gisteren allemaal gesponnen? Ik heb je pas de zakken wol gebracht.’

Marie knikt trots. ‘Jawel, mijn heer, het ging als een fluitje van een cent.’

Zeker toen een oud vrouwtje ...’ Dan schrikt ze van haar eigen woorden en zwijgt. Hoe moet ze dat nu uitleggen?

De boer komt vlak bij Marie staan. Hij neemt haar arm stevig vast. ‘Wat bedoel je met dat fluitje van een cent? En over welk oud vrouwtje heb je het?’

Marie krijgt het helemaal warm.

‘Ik, eh ...’ stamelt ze, ‘ik heb een oud vrouwtje onderdak gegeven. Ze was zo moe van het dragen van haar zware mand. Ze heeft me beloond voor mijn gastvrijheid.’

‘Heeft ze jou helpen spinnen?’ vraagt de boer nieuwsgierig.

Marie haalt haar schouders op. ‘Niet echt, mijn heer, ze draaide met haar vinger in de lucht. Ze zei dat het eerste wat ik zou doen mij rijkelijk zou belonen. Toen ging het spinnen als vanzelf, de hele dag lang.’

De boer knikt traag. ‘Met haar vinger,’ mompelt hij. ‘Zo zo ...’

Diezelfde avond nog staat de rijke boer op de uitkijk naast het pad. Hij moet en hij zal dat oude vrouwtje onderdak geven voor de nacht. En daar verschijnt ze opeens. Ze stapt met haar mand op haar rug en haar houten klompen over het pad. De rijke boer gaat haar snel tegemoet.

‘Gegroet oud vrouwtje,’ zegt hij zo vriendelijk als hij kan. ‘Zal ik je mand dragen? Je ziet er zo moe uit.’

‘Het lukt nog best,’ zegt ze.

‘Laat mij je helpen,’ gaat de boer verder. ‘Mag ik je onderdak geven voor de nacht? Je bent al zo lang onderweg van de stad.’

De oude vrouw kijkt de rijke boer aan.

‘Dat mag,’ zegt ze dan. ‘Dank je wel.’

Die nacht ligt de rijke boer in zijn hemelbed. Hij kan geen oog dichtdoen.

Wat zal ik als eerste doen morgenvroeg, denkt hij. In het veld aardappelen planten? Dan gaat mijn beloning zijn, dat ik binnenkort kruiwagens vol heb. Of nee, ik ga wijn uitschenken. Dan gaat mijn kruik de hele dag vol blijven. Dan vul ik tonnen vol met lekkere wijn. De boer draait heen en weer in zijn bed.

‘Nee,’ mompelt hij, ‘ik ga mijn geld tellen. Dan heb ik aan het einde van de dag stapels munten en briefjes. Dan ben ik rijk. Rijk!’

De volgende ochtend zit de rijke boer al vroeg aan de ontbijttafel. Hij heeft zijn buidel met munten al klaar liggen. Hij drinkt van zijn koffie. Wat is hij zenuwachtig. Hij roert nog een extra schep suiker door zijn koffie en drinkt zijn kop leeg.

Als die heks zo dadelijk wakker wordt, dan gaat ze mij belonen voor mijn gastvrijheid, denkt de boer.

Hij kijkt op zijn klok. Weer schenkt de boer een kop koffie in en hij drinkt die in een paar teugen leeg.

‘Als ik veel koffie drink, dan blijf ik lang wakker,’ broemt hij. ‘Dan kan ik extra lang mijn geld tellen.’

Hij neemt zijn buidel en schudt er eens mee. ‘Rijk, rijk,’ grinnikt hij. ‘Ik ben rijk, rijk, rijk.’

Weer tuurt hij nerveus naar de klok.

Het duurt nu toch wel erg lang voordat ze wakker is. Hij schenkt nog een kop koffie in en roert er extra suiker door. Hij neemt een grote slok. Dan voelt hij dat hij dringend moet gaan plassen.

Even wachten, denkt de boer, die heks zal zo wel komen. Hij gaat naar de hal en luistert onder aan de trap. Maar het blijft stil op de kamer van het oude vrouwtje.

‘Ik moet zo dringend plassen,’ gromt de boer. ‘Ik kan het niet meer ophouden.’ Zo snel hij kan, loopt hij naar de achterkant van de boerderij. Onder een grote boom blijft hij staan en met een zucht begint hij te plassen.

‘Dat was echt wel nodig,’ glimlacht hij opgelucht.

‘Dus dit is het eerste wat jij vandaag doet?’ klinkt het opeens achter hem.

Verschrikt kijkt de boer achterom. Daar staat het oude vrouwtje.

‘Nee, nee!’ roept de boer. ‘Dat is niet het eerste wat ik doe. Ik ...’

Dan zwaait ze met haar vinger in de lucht.

‘Niet doen!’ roept de boer, maar het is te laat. Hij plast en plast en blijft plassen. En nog ... en nog ... en nog meer.

‘Lelijke heks!’ roept de boer en kijkt om zich heen. ‘Laat het stoppen!’

Maar het oude vrouwtje is verdwenen.

De boer jammert en kreunt en leunt tegen de boom terwijl hij blijft plassen.

De hele dag én nacht lang.

Boris haalt zijn hengel op. Aan zijn haak bengelt een dikke vis. ‘En sinds die dag, mijn lieve marter, stroomt hier de Grote Nete. En die vis? Die gaan we lekker samen oppeuzelen!’